Tiszatáj

Novemberi folyóiratok

Németh László két kiadatlan tanulmányát közli a Tiszatáj legújabb száma. Mindkét írás (Irodalmunk 45 után, A választásról) gondolati hátterében a nagy történelmi forduló hatása mutatható ki. A magyar irodalom 1945-ös cezúrájáról szóló tanulmány hozzászólás Sőtér István Apátlan irodalom című cikkéhez, de önvallomás is egyben. Önvallomás, melynek — *Grezsa Ferenc* szavaival szólva — különleges jelentőséget ad az, ahogy „korrigálta benne a vásárhelyi magyartanár a nemzedékszervező kritikus türelmetlenségét, s a történelem a harmincas-negyvenes évek tragikus irodalomszemléletét". A választásról esszé az egzisztencializmus találó bírálata.

A Tiszatáj novemberi számából *Fodor András* két versét emeljük ki. A sokrétű és szimbolikus jelentésű Kegyelem a költő humanizmusának szép dokumentuma. *Páskándi Géza* Levél a rejtvényfejtőhöz című verse egyszerre jelent logikai játékot és esztétikai élvezetet. Az intellektualizmus itt magatartás, és téma is egyben. A Tiszatáj új száma *Takács Imre, Tamás Menyhért, Simai Mihály, Rózsa Endre, Zalán Tibor* és *Baka István* verseit is közli.

A prózát *Újhelyi János, Dobai Péter* és *Esterházy Péter* novellája képviseli. Újhelyi János elbeszélése, a Fájdalom, két életutat, két sorsot és egy megdöbbentő tragédiát villant föl. Az író és a falun maradt, életét tragikus körülmények között befejező rokonfiú története formailag is izgalmas megoldást kínál. — A folyóiratban olvashatjuk *László Gyula* Levelek a régészetről sorozatának negyedik, befejező részét.

Tolnai Gábor akadémikus tanulmányából (A Korunk és a Szegedi Fiatalok Művészeti Kollégiuma) — többek között — megtudjuk, hogyan foglalkozott a kolozsvári folyóirat a szegedi fiatalok mozgalmával, milyen kritikák jelentek meg Radnóti könyveiről. *Kemény G. Gábor* a Korunk publicisztikájában és műfordítás-irodalmában jelentkező nemzetiségi és kelet-európai motívumokat értékeli. *Grezsa Ferenc* Gaál Gábor és Németh László című írásában hangsúlyozza: „Gaál Gábor Németh Lászlóban nemcsak az ellenfelet, a szellemi rokont is megérezte..." — Mindhárom tanulmány eredetileg előadásként hangzott el a Petőfi Irodalmi Múzeum és az MTA Irodalomtudományi Intézete által rendezett ülésszakon („50 éves a Korunk").

A Kelet-európai Nézőben *Lázár György* 1917 októbere és a nemzetiségi kérdés címmel három szovjetunióbeli nemzetiségi író egy-egy művét ismerteti. *Olasz Sándor* a fiatal írók, kritikusok „irodalmi útirajzaiból" összeállított antológiáról (A Keleti Golf-áram) ír.

A Művészet rovatban *László Gyula* a nemrég elhunyt kiváló romániai magyar festőművészre, Nagy Imrére emlékezik. — A Tiszatáj új számában *Szalay Ferenc, Szekeres Ferenc* és *Sonkodi István* rajzai láthatók.

Kincskereső

A Nagy Októberi Szocialista Forradalom évfordulóját köszöntve összeállítást közöl a *Szovjetunió kis népeinek irodalmából.* Ezt a népköltészeti alkotásokból és versekből álló csokrot teszi teljessé egy mai szovjet szerző, *Jurij Jakovlev* Időváltozás című elbeszélése.

A versek között két *József Attila* költeménye, *Timár György, Kányádi Sándor, Szerb György, Orbán Ottó* és *Nemes-Nagy Ágnes* egy-egy versére bukkanhatnak a folyóirat olvasói. A Kincskereső ezúttal *Horgas Bélához* látogatott, aki az interjú mellé két verset is a Kincskeresőnek ajánlott. Folytatódik *Janikovszky Éva* és *Réber László* groteszkrajzok sorozata. Az úgy volt. A szépirodalmi anyagot *Annus József* Klumpák című elbeszélése és *Tarbay Ede* A fogoly című írása teszi teljessé.

Érdekes verselemzést találhatunk a lapban *Baka István* tollából. Olvashatjuk *Kosztolányi Dezső* 1933-ban írott levelét a könyvről. Ismét közöl kottát a folyóirat, ezúttal *Babits Mihály* A hold című versét, *Vitai Ildikó* zenéjével. *Szerkesszünk együtt!* címmel pályázatra hívja a Kincskereső ifjú olvasóit. A legjobb pályamunkákból szerkesztik majd a jövő évi novemberi számot, mellyel méltóképpen szeretné köszönteni a lap a Nagy Októberi Szocialista Forradalom 60. évfordulóját. A Kincskereső novemberi számát *Engel Tevan István* rajzai díszítik.

Január 1-től

Recept nélkül is olcsóbb lesz az orvosság

Az Egészségügyi Minisztérium sajtótájékoztatója

Módosítják 1977. január 1-től a gyógyszerek felírásának rendjét és megszűnik a gyógyszervények eddigi utalványjellege — jelentette be csütörtökön az Egészségügyi Minisztériumban megtartott sajtótájékoztatón dr. Medve László egészségügyi miniszterhelyettes.

Az intézkedés célja elsősorban az, hogy a recept nélkül kapható gyógyszereket a többihez hasonlóan, az orvos felkeresése nélkül is kedvezményes áron szerezhesse be a lakosság, s ezzel is mentesítsék az orvosokat a gyógyszerek felírásának terheitől. Ennek érdekében megváltoztatják a gyógyszerforgalmazás során eddig alkalmazott társadalombiztosítási kedvezmény rendszerét. Helyette újfajta szociálpolitikai juttatás lép életbe, melynek alapján egységes térítési díjat kell majd fizetni, valamennyi gyári készítésű gyógyszerért — függetlenül attól, hogy valaki receptre vagy anélkül vásárolja azokat. E készítmények térítési díja a gyógyszer jelenlegi árának 15 százaléka lesz. Az a gyógyszer tehát, amit ma recept nélkül csak teljes áron vásárolhatunk meg, a rendelet életbe lépése után, vény nélkül is a jelenlegi fogyasztói ár 15 százalékáért kapható meg. Kivételt csupán a legolcsóbb gyógyszerek képeznek: ezek legkisebb térítési díját 2 forintban állapítják meg, amely a készítmény legkisebb gyári egységcsomagolására vonatkozik.

Az újfajta gyógyszertérítési kedvezmény lehetővé teszi, hogy a jövőben a recepteket az orvos utasításának megfelelően, többször is be lehessen váltani.

A takarékosság világnapja

Milánóban 52 évvel ezelőtt a világ takarékpénztárai közös értekezletükön elhatározták, hogy minden év októberének utolsó munkanapján megrendezik a takarékosság világnapját. Hazánkban is ezen a napon immár 12 esztendeje több szó esik a takarékosságról, a takarékpénztárak tevékenységéről, mint általában az év más hónapjaiban. Ilyenkor a takarékpénztárak, takarékszövetkezetek és a posták ünnepi ügyfélszolgálatot tartanak, és a társadalmi, tömegszervezetek bevonásával értékelik a lakosság takarékoskodásának eredményeit. A takarékosság gondolata nem újkeletű, hiszen minden korban és társadalomban végigkísérte az emberiséget. Régen a munkanélküliségtől való félelem éppúgy volt ösztönzője, mint most a jövőbe vetett hit, a szebb és gazdagabb élet kialakításának lehetősége. Társadalmi fejlődés teremtette meg a takarékpénztárakat, a takarékosság mai formáját.

Korai és szép hagyományai vannak ennek a törekvésnek hazánkban is. Fáy András a múlt század közepén alakította meg a független pesti hazai első takarékpénztárat, s később az ipari munkásság saját erejéből hozta létre a segélyező egyleteket.

A takarékosság hozzátartozik mai életünkhöz és népszerűsítése összefügg társadalmi célkitűzéseinkkel. Nem lehet figyelmen kívül hagyni, hogy a takarékoskodás hajlama nem örökölhető, vagy velünk született adottság. Külön-külön mindenki maga jön rá célszerűségére. De nemcsak egyéni, hanem állami érdek is. Ismert a párt és a kormány által meghirdetett általános takarékossági feladat, és észrevehető, hogy a társadalom minden rétegének figyelme annak jelentőségére, hasznosságára összpontosul. Azt senki sem akarja, hogy az állampolgárok saját kárukra takarékoskodjanak. A politikai és gazdasági célok között első helyen szerepel az életszínvonal folyamatos növekedése. A takarékosság nem a lemondással, hanem az ésszerűséggel rokon. A takarékosság adta boldogság, az új mosógép, hétvégi ház, gépkocsi, vagy más, tartós fogyasztási cikk megszerzése mindenkinek sikerélményt ad.

A mozgalom tehát évről-évre terebélyesedik. Néhány jellemző adat az idei számvetésből. Országosan a betétek összege megközelíti a 88 milliárd forintot (tavaly 80 milliárd forint volt). Az egy főre jutó megtakarítás 8600 forint — 1975. hasonló időszakához képest tehát 1100 forinttal emelkedett. Hazánkban több mint 5 millió betétkönyvet váltottak, s a háztartások minden 100 forint készpénzbevételükből 4 forintot takarékban helyeznek el.

Csongrád megye lakosságának betétállománya a negyedik ötéves terv kezdetén 1 milliárd 899 millió forint volt. A tervidőszak végén pedig 3 milliárd 780 millió forint. Az idén szeptember 30-ig a betétösszeg elérte a 4 milliárd 73 millió forintot — így egy lakosra 8351 forint jut. Az OTP és a postahivatalok betétgyűjtő tevékenysége mellett jelentős a takarékszövetkezeti mozgalom. A megye 55 községében a takarékszövetkezetek betéteseinek száma 33 ezer.

A takarékosság világnapja jó alkalom arra is, hogy mindenki számvetést készítsen saját gazdálkodásáról. A rendszeres beosztás lehetővé teszi a kiadások hosszabb időszakú elosztását, az életszínvonal átmeneti csökkenése nélkül.

H. M.

Péter László

Séta egy eltűnt utcán

(3.)

Három utcára nyílt: az Erzsébet rakpartra, az Ipar utcára és a Pécsi utcára, amelynek egy darabkája ma is megvan még: ez vezet be a Lenin körútról a klinikákhoz. Helyére épült a szemkórház (1908), a mai szemklinika. De amíg a szemkórház fölépült, nagy bozótos terület volt itt, az Ipar utcai gyerekek játszótere, labdarúgópályája.

Az Ipar utca páros oldala (4—8. szám). Kupferstein Imre szénrajza, 1926.

3

A 3. számú házra Juhász Endre mint nagy épületre emlékezett. A címtárak igazolják ezt, mert sok lakót sorolnak föl. Az Építési törzskönyv szerint 1880-ban Tari Alajos gazdálkodóé volt, de már 1911-ben Kiss Zsuzsannát említi a címtár tulajdonosnak. A Palánk lebontásakor, 1926-ban azt írták a szegedi lapok, s ezt Csongor Győző is megerősítette Dankó-életrajzában (1958), hogy amikor a szegedi nótakirály 1880. nyarán megszöktette Joó piktor zsenge lányát, Ilonkát, az esküvő után ebbe a házba költözött vele, s néhány évig itt laktak.

1883-ban itt volt Schönfeld Izidor pékműhelye és kiskereskedése; Ottovay Károly szerint ő volt „az utca szatócsa". Ugyanekkor itt lakott Piskitli Károly posztónyíró; lám, ilyen foglalkozás is volt akkoriban még! 1896-ban Mutturka Antal férfiszabó dolgozott itt. Juhász Endre arra emlékezett, hogy az egyik üzlethelyiségben Sáringer József cipész dolgozott. Ez arról volt nevezetes, hogy a fáma szerint a szigorúságáról hírhedt Platz Bonifác (1848—1919) tankerületi főigazgatót, miután a piaristáknál érettségi biztosként kihívta a maturandusok gyűlöletét, a diákok biztatására a nyílt utcán pofonütötte. (Erre is érvényes, hogy ha nem igaz is, de jól kitalálták!) Egyébként az 1911. évi címtárban Sáringer cipész már a mai Oskola utca 30. szám alatt található.

Juhász Endre szerint Herkéék is itt laktak; nem derül ki közelebbről, melyik Herke-család. Az idősebb lányt Arany Károly ékszerész vette feleségül; magas, szőke, molett lány volt. Köztudomású, hogy Juhász Gyulának ilyen volt az ideáltípusa. „Húga, Erzsébet — örökített meg egy romantikus epizódot bátyja életéből Juhász Endre — mesélte a feleségemnek, hogy *Juhász Gyula az ő ablakán dobott be egyszer egy ibolyacsokrot.*" Lám, a félénk, magábahúzódott diákköltő mire nem vetemedett!

4

A 2. és a 4. szám között — körülbelül a mai sebészeti klinika bejáratánál — torkollt az Ipar utcába a már említett Pécsi utca. A 4. számú ház özv. Ottovay Károlyné Hanke Katalin és gyermekei nevén állott az Építési törzskönyvben. Juhász Endre szerint azelőtt Török-háznak nevezték; ez nem tévesztendő össze az 1963-ban lebontott Oskola utcai Török-házzal. Itt lakott Ottovay Károly cserép-, mész- és téglaégető, vaskereskedő népes családjával: hat gyermekével. Ottovayék után a Bokor család lakott itt, ugyancsak sok gyermekkel. 1883-ban a ház lakója Hatzinger József ügynök is.

5

Az 5. számú ház 1880-ban Rósa Karolináé volt; az udvari lakásban lakott Gárgyán Imre. Juhász Endre úgy emlékszik, hogy a század elején a ház Gárgyán Imre mészárosé volt; jellemzője pedig, hogy mindig zöldre festették. 1883-ban már itt volt Róth Róbert rézműves műhelye, miután az utca másik végéről, a 20. szám alól kevéssel előbb ideköltözött. 1896-ban Kiss József cipész és 1911-ben Nikolics Dusán utazó a ház lakója.

6

A 6. számú ház gazdája 1880-ban özv. Privári Gergelyné Laskovits Anna. „Azelőtt Faragó-ház" — írta Juhász Endre. Ottovay Károly és nyomában Úr György (*Juhász Gyula ifjúsága*, 1958) emlegetik az utcában lakó Privári Pál csizmadiamestert is. Minthogy testvére, János, a 11. számú házban lakott, írott források híján fölteszem, hogy Pál meg itt, nyilván az anyja nevén levő házban. Úr György, talán regényes képzeletből, szembe is állítja a két Privárit: János a gazdag, a kormánypárti, nagyobb a háza, szőlője van Szatymazon; Pál az ellenzéki, Bakay Nándor kortese, háza szerényebb, szegényebb, sok benne a gyerek, s apjuk hajnaltól késő estig dolgozik.

(Folytatjuk.)

Dzsessztalálkozó az egyetemen

A József Attila Tudományegyetem Közművelődési Bizottságának támogatásával ma, pénteken és holnap, szombaton dzsessz- és modernzenei találkozót rendeznek Szegeden, az egyetem KISZ-klubjában. A kétnapos találkozó szervezője, *Vági László,* a Magyar Zeneművészek Szövetsége Dzsessz Szakosztályának tagja, kettős célt tűzött ki: találkozási lehetőséget teremteni a napjainkban népszerű és igényes dzsesszzenét játszó együttesekkel, és bemutatni a dzsessz és a huszadik századi modern zenei kísérletek közötti rokonságot.

Pénteken este nyolctól a békéscsabai Hat Szív együttes, a Kőszegi Rhytm and Brass és Kovács Gyula új együttese hallható. Szombaton este, szintén nyolc órától, a Vági-ék modern zenei csoport, dr. Szabados György duója és a Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola szegedi tagozatán tanuló diákok csoportja, akik XX. századi modern zeneszerzők kompozícióiból játszanak, adnak koncertet az egyetemi klubban.

A találkozó egyik érdekes programja lesz a Vági László komponálta Dzsessz-színház, amelyet péntek éjjel, szakmai bemutatón hallhatnak a jelenlevők.